

Na podlagi 109. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21 in 58/23) je Državni zbor na seji dne ____ mesec 2024 sprejel

**Resolucijo o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji
»Jedrska energija za prihodnost Slovenije«**

I. UVOD

- (1) Zanesljiva energetska oskrba, energetska neodvisnost in trajnostni razvoj v okviru izzivov ohranjanja okolja in zmanjševanja emisij toplogrednih plinov so ključne prioritete pri prehodu v nizkoogljično družbo.
- (2) Slovenija je država z delujočim jedrskim programom. Jedrska energija je strateški vir energije, ki ima potencial za stabilno proizvodnjo velikih količin električne energije z nizkimi emisijami toplogrednih plinov, najmanjšim prostorskim odtisom in ima pomembno vlogo pri uresničevanju ciljev blaženja podnebnih sprememb.
- (3) Obratujoča jedrska elektrarna Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. z več kot 40 letnim obratovanjem, upošteva merila jedrske varnosti in stabilnosti obratovanja, dokazuje, da jedrska energija pomembno blaži podnebne spremembe in povečuje stabilnost oskrbe ter znatno pripomore k zmanjševanju energetske uvozne odvisnosti države.
- (4) Raziskovalni reaktor TRIGA Mark II, ki ga upravlja Institut »Jožef Stefan«, od leta 1966 dalje omogoča raziskave, izobraževanje in usposabljanje talentov za potrebe Slovenije in več držav v Evropi in širše po svetu.
- (5) Proizvodnja električne energije iz jedrske energije je na podlagi tehnične presoje s strani Evropske komisije pripoznana in vključena med aktivnosti, ki jih taksonomija Evropske komisije določa kot trajnostne, ob izpolnjevanju predpisanih pogojev.
- (6) Nedavni geopolitični dogodki in energetska kriza poudarjajo pomembnost zagotavljanja zanesljive oskrbe z energijo. Posledična porast cen energije in energentov je neenakomerno vplivala na dostopnost energije za različne socialne kategorije. Zanesljivost oskrbe odjemalcev z električno energijo ima zato visoko prioriteto pri snovanju nacionalnih energetskih politik.
- (7) Prioritetna vključitev dolgoročne miroljubne rabe jedrske energije je del energetske politike in oblikovanja smernic za dolgoročno, varno, trajnostno in odgovorno izrabo energetske mešanice jedrske energije in obnovljivih virov.

- (8) Resolucija o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (v nadaljnjem besedilu: resolucija) zavezuje k transparentnemu, jasnemu in vključujočemu procesu oblikovanja zakonodaje in politike miroljubne rabe jedrske energije, ki temelji na izkušnjah, znanstvenih raziskavah, varnostnih standardih ter podpori javnosti. Hkrati prepoznava potrebo po posodobitvi jedrskega programa z vključitvijo vseh deležnikov, tudi inštitucij šolskega sistema, raziskovalnih organizacij, regulatorja, investitorjev, gospodarstva, nevladnih organizacij ter splošne javnosti z namenom pospešitve priprav novih jedrskih investicij.
- (9) Namen te resolucije je zagotoviti okvir s smernicami za dolgoročno miroljubno rabo jedrske energije v Republiki Sloveniji.

II. IZHODIŠČA IN PRAVNI OKVIR

- (10) Republika Slovenija je članica Evropske skupnosti za atomsko energijo. V skladu s 1. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) je naloga skupnosti, z ustvarjanjem razmer, potrebnih za pospešeno vzpostavljanje in razvoj jedrske industrije, prispevati k dvigu življenjske ravni v državah članicah in k razvoju odnosov z drugimi državami.
- (11) Skladno z 2. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) je skupnost zavezana k olajševanju jedrskih naložb in spodbujanju raziskav ter pretoku tehničnih informacij.
- (12) Jedrska elektrarna ter drugi jedrski in sevalni objekti v državi morajo zagotoviti ustrezen nivo jedrske in sevalne varnosti v skladu z Resolucijo o jedrski in sevalni varnosti v Republiki Sloveniji za obdobje 2024-2033 (Uradni list RS, št. 122/23).
- (13) V skladu z Resolucijo o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Uradni list RS, št. 72/23), se v okviru celovite preučitve možnosti dolgoročne energetske izrabe jedrske energije, vključno z gospodarskimi, družbenimi in okoljskimi vidiki rabe jedrske energije v energetske namene, preučijo prostorske možnosti za pridobivanje energije v jedrskih napravah.
- (14) Cilj Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023–2032 (Uradni list RS, št. 14/23) je zagotoviti varno in učinkovito ravnanje z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom v Republiki Sloveniji.
- (15) Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 59/19) opredeljuje nacionalne interese in nacionalnovarnostne cilje Republike Slovenije, vire ogrožanja varnosti in varnostna tveganja države, analizira varnostno okolje, določa izhodišča politike odzivanja Republike Slovenije na posamezne varnostne grožnje in tveganja ter določa najširše sistemsko-organizacijske rešitve celovitega delovanja države pri zagotavljanju nacionalne in energetske varnosti.
- (16) Jedrska energija pomembno prispeva k družbeni, ekonomski, okoljski, z znanostjo in znanjem utemeljeni, ter prostorsko vzdržni preobrazbi energetike za uresničitev podnebne nevtralnosti in ciljev trajnostnega razvoja.
- (17) Trendi elektrifikacije, digitalizacije in defosilizacije skupaj z gospodarsko rastjo nakazujejo na bistveno povečanje rabe električne energije do leta 2050.
- (18) Z Nacionalno strategijo za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela na seji 13. januarja 2022, se najkasneje do leta 2033 prepoznava tveganje za visoko stopnjo odvisnosti od uvoza električne energije.

- (19) Jedrska energija omogoča zanesljivo, varno in stabilno oskrbo z električno energijo, kar pomembno prispeva k zagotavljanju energetske neodvisnosti, oskrbe, varnosti in delovanja družbe.
- (20) V času energetske krize je Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. skupaj z ostalimi domačimi viri pomembno prispevala k večji dostopnosti in konkurenčnosti električne energije za slovenske odjemalce.
- (21) V skladu z Odlokom o strategiji upravljanja kapitalskih naložb države (Uradni list RS, št. 53/15) je družba GEN energija d.o.o. nosilka načrtovane investicije blok 2 Nuklearne elektrarne Krško (v nadaljnjem besedilu: JEK2), ki bo v prihodnosti strateškega pomena za dolgoročno in zanesljivo oskrbo Republike Slovenije z električno energijo in za prehod v nizkoogljeno družbo.
- (22) Ministrstvo, pristojno za energijo, je dne 19. 7. 2021 družbi GEN energija d.o.o. izdalo energetske dovoljenje za projekt JEK2.

III. SMERNICE ZA DOLGOROČNO MIROLJUBNO RABO JEDRSKE ENERGIJE V SLOVENIJI

A. Splošne smernice

- (23) Dolgoročna miroljubna raba jedrske energije naj se vključi v energetske, raziskovalne, visokošolske in ostale nacionalne strategije.
- (24) Podpira naj se vse aktivnosti za dolgoročno varno obratovanje obstoječih jedrskih objektov, vključno s primernimi ukrepi za zagotovitev finančnih sredstev za jedrsko varnost, jedrsko varovanje in neproliferacijo, zagotavljanje zadostnega števila kadrov, podporo za raziskovalno, razvojno in izobraževalno delo na področju jedrskih tehnologij, razvoj nuklearne medicine ter varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki ter razgradnjo objektov po prenehanju obratovanja.
- (25) Skladno z izvajanjem Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom naj se zagotovi ustrezno zbiranje finančnih sredstev skladno s programom razgradnje in odlaganja nizko in srednje radioaktivnih odpadkov ter izrabljenega goriva.
- (26) Pristojne institucije naj pristopijo k preverbi tehničnih in ekonomskih zmožnosti jedrskih novogradenj, tako za raziskovalne namene, proizvodnjo elektrike kot tudi za potrebe industrije ter hibridnega delovanja, vključno s soproizvodnjo toplote, pare, vodika ali v kmetijske namene.
- (27) Vzpostavi naj se primerna projektna organizacija za izvedbo nalog investitorja, z zadostnimi sredstvi in ustreznimi kadri, z namenom učinkovitega obvladovanja tveganj.
- (28) Poudari naj se pomen raziskav in razvoja na področju jedrske energije, vključno z možnostjo uporabe naprednih, malih modularnih in raziskovalnih reaktorjev, jedrske varnosti, ravnanja z jedrskimi odpadki in izrabljenega jedrskega goriva ter zagotavljanja sredstev v raziskovalne in razvojne programe, potrebne za izvajanje raziskav, razvijanje znanja in kompetentnosti domačih raziskovalnih institucij.
- (29) Pravočasno naj se pripravi implementacija programov izobraževanj in usposabljanj na področjih pomembnih za jedrsko industrijo v okviru pristojnih institucij v nacionalnem izobraževalnem sistemu za namen zagotavljanja zadostnega števila kadrov.

- (30) Vsi deležniki naj za potrebe razvoja nacionalnega jedrskega programa pravočasno zagotovijo zadostno število kompetentnih kadrov.
- (31) Krepi naj se sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in jedrskimi deležniki.
- (32) Vzpostavi naj se demokratičen, uravnotežen, vključujoč, odprt in transparenten dialog z vsemi deležniki glede rabe jedrske energije, vključno s posvetovanji in javnimi razpravami.
- (33) Pristojne državne institucije se spodbuja h krepitvi sodelovanja z mednarodnimi partnerji in organizacijami, da se zagotovi izmenjava znanja, izkušenj in najboljših praks na področju jedrske energije.
- (34) Podpira se vključevanje v mednarodne povezave in programe na področju razvoja, ravnanja, predelave in odlaganja radioaktivnih odpadkov s ciljem vzpostavitve gospodarnega ravnanja z radioaktivnimi odpadki.
- (35) Pristojne institucije naj vzporedno z načrtovanjem investicij v jedrske naprave načrtujejo tudi morebitne potrebne spremembe zakonodaje in ostalih relevantnih aktov na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom, ki bo sledila potrebam novih tehnologij ter razširitvam obstoječih ali izgradnji novih objektov ter ostale potrebne vsebine za pravočasno in varno skladiščenje in odlaganje radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva.

B. Jedrske novogradnje

- (36) S ciljem defosilizacije in stabilne oskrbe z nizkoogljeno električno energijo naj se elektroenergetski sistem nadgrajuje s širitvijo jedrskega programa z izvedbo projekta JEK2 in uvajanjem obnovljivih virov, v kolikor se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja.
- (37) Podpira se širitev uporabe jedrske energije z izgradnjo novih jedrskih elektrarn, vključno z malimi modularnimi reaktorji, kot projektov državnega pomena, v kolikor se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja, ob zagotavljanju neodvisnega in civilnega nadzora investicij.
- (38) Pristojne organizacije, ki sodelujejo v razvoju in izvedbi jedrskih novogradenj, naj zagotavljajo najvišje standarde gospodarnega ravnanja, transparentnosti, izogibanja konfliktom interesov, objektivne in osebne odgovornosti, integritete ter ničelno toleranco do korupcije.
- (39) Jedrske novogradnje naj se pregledno in pravočasno umeščajo v prostor z izbiro energetskih lokacij, ki bodo okoljsko in družbeno sprejemljive ob ustrezni celoviti presoji vplivov na okolje.
- (40) Ekonomika projekta JEK2 naj dolgoročno zadovolji kriterije dostopnosti in konkurenčnosti cene električne energije za domače odjemalce.
- (41) Postopki pripravljalnih aktivnosti za jedrske novogradnje naj se obravnavajo prioritarno.
- (42) Pristojne institucije naj posodobijo oziroma pripravijo zakonodajne okvirje, vključno s posebnim zakonom, v kolikor se izkaže, da so spremembe potrebne, za optimalnejšo in učinkovitejšo izvedbo investicij v jedrske novogradnje.
- (43) Pri jedrskih novogradnjah imata zanesljivost in verodostojnost dobavitelja v smislu jedrske varnosti, geopolitičnih interesov in tveganj, ključno vlogo. Na tej osnovi mora biti postopek izbora dobavitelja skladen z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije.

- (44) Pregledajo naj se modeli financiranja v jedrske novogradnje s ciljem izbora najprimernejšega modela financiranja, pri čemer je pomembno, da se koristi in tveganja porazdelijo med različne deležnike, ter pregledajo načini in pogoji za morebitno soinvestitorstvo na jedrskih novogradnjah.
- (45) Državni zbor Republike Slovenije izpostavlja pomen razvoja in vključevanja domačih podjetij v jedrske dobavne verige.

IV. ZAKLJUČEK

- (46) Republika Slovenija podpira trajnostno, varno, miroljubno in odgovorno izkoriščanje jedrske energije, z vključevanjem pristojnih deležnikov v proces odločanja, resolucija pa daje usmeritve za oblikovanje in izvedbo politik na tem področju.

OBRAZLOŽITEV

V skladu z nacionalnim pravnim redom je resolucija dokument, ki ocenjuje stanje in določa politiko na posameznem področju.

Zaradi trendov elektrifikacije, digitalizacije in defosilizacije skupaj z gospodarsko rastjo se bo raba električne energije do leta 2050 bistveno povečala. Ohranjanje zanesljive energetske oskrbe, nacionalne energetske neodvisnosti in trajnostnega razvoja v okviru izzivov zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in ohranjanja okolja so v strateškem kontekstu pomembni izzivi pri prehodu v nizkoogljično družbo.

Jedrska energija je strateško pomemben vir energije, ki ima s proizvodnjo velikih količin električne energije, z minimalnim vplivom na habitate in biotsko raznovrstnost, pomembno vlogo pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in uresničevanju ciljev blaženja podnebnih sprememb in je bila tudi na ravni Evropske unije pripoznana kot pomemben vir energije pri prehodu na nizkoogljično družbo. Evropska komisija je z aktom taksonomije uvrstila jedrsko energijo med trajnostne vire, ki imajo ob izpolnjevanju določenih pogojev, zaradi svojih pozitivnih karakteristik dostopnost do najugodnejših finančnih virov. Poleg tega se je tudi več držav članic EU odločilo za širitev svojih jedrskih proizvodnih kapacitet.

Slovenija že ima delujoč jedrski program s pripadajočo infrastrukturo. Dobra petina vse električne energije je v Sloveniji pridobljena iz jedrske energije, ki jo proizvaja Nuklearna elektrarna Krško d.o.o., ki predstavlja okoli 40% v Sloveniji proizvedene električne energije, polovica te energije pa pripada polovični solastnici elektrarne, Republiki Hrvaški. Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. z več kot 40 letnim obratovanjem, upošteva merila jedrske varnosti, stabilnosti obratovanja in poslovne učinkovitosti, dokazuje, da jedrska energija pomembno znižuje vplive na okolje in povečuje stabilnost oskrbe ter znatno pripomore k zmanjševanju energetske uvozne odvisnosti države.

Namen te resolucije je zagotoviti okvir s smernicami za dolgoročno miroljubno rabo jedrske energije v Sloveniji. Z resolucijo se izraža podpora vsem aktivnostim za dolgoročno varno obratovanje obstoječih jedrskih objektov, podpora za raziskovalno, razvojno in izobraževalno delo na področju jedrskih tehnologij, razvoj nuklearne medicine ter varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki ter razgradnjo objektov po prenehanju kot tudi podpora vsem aktivnostim za širitev uporabe jedrske energije z izgradnjo novih jedrskih elektrarn, vključno z malimi modularnimi reaktorji kot projektov državnega pomena, v kolikor se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja, pri tem pa se izpostavlja pomen razvoja in vključevanja domačih podjetij v jedrske dobavne verige. S ciljem defosilizacije in stabilne oskrbe z nizkoogljično električno energijo, se podpira scenarij razvoja elektroenergetskega sistema z energetske mešanice jedrske energije in obnovljivih virov. S takšnim razvojnim pristopom se bo zagotavljalo energetske neodvisnost in podnebno nevtralnost. Energetska mešanica jedrske energije in obnovljivih virov preverjeno zagotavlja stabilnost in zanesljivost sistema s proizvodnjo nizkoogljične električne energije.

Resolucija zavezuje k transparentnemu, jasnemu in vključujočemu procesu oblikovanja zakonodaje in politike miroljubne rabe jedrske energije, ki temelji na izkušnjah, znanstvenih raziskavah, varnostnih standardih ter podpori javnosti. Hkrati prepoznava potrebo po posodobitvi delujočega jedrskega programa z vključitvijo vseh deležnikov, tudi inštitucij šolskega sistema, raziskovalnih organizacij, regulatorja, investitorjev, gospodarstva, nevladnih organizacij ter splošne javnosti z namenom pospešitve priprave novih jedrskih investicij.

Visok pomen se daje transparentnosti, vključevanju, odgovornosti in ničelni stopnji tolerance do korupcije. Resolucija predvideva poleg ustaljenega nadzora nad jedrskimi investicijami tudi neodvisni in civilni nadzor. Pri slednjem se bomo zgledovali po konceptu, ki je bil uveljavljen na projektu Drugi tir.

Resolucija se sklicuje na že obstoječe resolucije, ki jih je sprejel Državni zbor Republike Slovenije ter druge pravne podlage, in sicer na Resolucijo o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050, ki določa, da se v okviru celovite preučitve vidikov rabe jedrske energije, preučijo prostorske možnosti za

pridobivanje jedrske energije v energetske namene, Resolucijo o jedrski in sevalni varnosti v Republiki Sloveniji za obdobje 2024-2033, Resolucijo o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023-2032, Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije in na Odlok o strategiji upravljanja kapitalskih naložb države, ki opredeljuje družbo GEN energija d.o.o. za nosilko načrtovane investicije v drugi blok Jedrske elektrarne Krško, ki bo v prihodnosti strateškega pomena za dolgoročno in zanesljivo oskrbo Republike Slovenije z električno energijo in za prehod v nizkoogljično družbo. Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt Republike Slovenije (NEPN) med drugimi cilji Slovenije do leta 2030 predvideva nadaljevanje izkoriščanja jedrske energije in ohranjanje odličnosti v obratovanju jedrskih objektov v Sloveniji.

Resolucija je izkaz politične volje za nadgradnjo nacionalnega jedrskega programa. Z afirmativnim pristopom in sporočili daje deležnikom jedrskega sektorja jasen signal za razvojno naravnost in bo pomembno pripomogla k učinkovitejši pripravi na izvedbo projekta JEK2.